

METODIK PREVENCE

Mgr. Petra Kadlecová

Metodik prevence

Výklad hesla

Metodik prevence působí na škole jako poskytovatel poradenských služeb spolu s výchovným poradcem, školním metodikem prevence, případně školním psychologem/školním speciálním pedagogem a jejich konzultačním týmem složeným z vybraných pedagogů školy. (Věstník MŠMT, 2005)

Náplň činnosti poradenských pracovníků školního poradenského pracoviště

Uvnitř školního poradenského pracoviště je nutné jasné rozdělení náplně činnosti všech poradenských odborníků. Výchovný poradce se věnuje zejména problematice kariérového poradenství a procesu integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami (včetně integrace žáků nadaných) na školách. Školní metodik prevence pracuje především v oblasti prevence sociálně nežádoucích jevů. Školní psycholog či školní speciální pedagog, pokud jím škola disponuje, vytváří systém včasné identifikace žáků s výukovými obtížemi a vytváří strategii používání ve školách pro prevenci výukových obtíží ve vztahu k reedukaci. Dále se věnuje metodické podpoře učitelů, zajišťuje krizovou intervenci.

Školní metodik prevence svou činností vykonává jako stávající učitel při svém plném úvazku (plné výši počtu hodin přímé pedagogické činnosti).

Poskytování poradenských služeb na školách je zapracováno do vyhlášky 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních a následně v její novele - Vyhláška č. 116 ze dne 15. dubna 2011, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (soubor pedagogicko-organizačních informací č. j. 12295/2005-20). Řídí se však i řadou dalších zákonů a vyhlášek. Vyhláška MŠMT č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadanými. Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí a mládeže č.j. 21291/2010-28

Náplň činnosti školního metodika prevence

Školní metodik prevence vykonává činnosti metodické, koordinační, informační a poradenské. O těchto činnostech vede písemnou dokumentaci.

1. Metodické a koordinační činnosti

- Kontrola tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy.
- Koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších sociálně patologických jevů.
- Metodické vedení činnosti pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy apod.).
- Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Koordinace přípravy a realizace aktivit zaměřených na zapojování multikulturních prvků do vzdělávacího procesu a na integraci žáků/cizinců, prioritou v rámci tohoto procesu je prevence rasismu, xenofobie a dalších jevů, které souvisí s otázkou přijímání kulturní a etnické odlišnosti.
- Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku prevence sociálně patologických jevů, s metodikem preventivních aktivit v poradně a s odbornými pracovišti (poradenskými, terapeutickými, preventivními, krizovými a dalšími zařízeními a institucemi), které působí v oblasti prevence sociálně patologických jevů.
- Kontaktování odpovídajícího odborného pracoviště a participace na intervenci a následné péči v případě akutního výskytu sociálně patologických jevů.
- Shromažďování odborných zpráv a informací o žácích v poradenské péči specializovaných poradenských zařízení v rámci prevence sociálně patologických jevů v souladu s předpisy o ochraně osobních údajů.
- Vedení písemných záznamů umožňujících doložit rozsah a obsah činnosti školního metodika prevence, navržená a realizovaná opatření.

2. Informační činnosti

- Zajišťování a předávání odborných informací o problematice sociálně patologických jevů, o nabídkách programů a projektů, o metodách a formách specifické primární prevence pedagogickým pracovníkům školy.
- Prezentace výsledků preventivní práce školy, získávání nových odborných informací a zkušeností.
- Vedení a průběžné aktualizování databáze spolupracovníků školy pro oblast prevence sociálně patologických jevů (orgány státní správy a samosprávy, střediska výchovné péče, poradny, zdravotnická zařízení, Policie ČR, orgány sociální péče, nestátní organizace působící v oblasti prevence, centra krizové intervence a další zařízení, instituce a jednotliví odborníci).

3. Poradenské činnosti

- Vyhledávání a orientační šetření žáků s rizikem či projevy sociálně patologického chování, poskytování poradenských služeb těmto žákům a jejich zákonným zástupcům, případně zajišťování péče odpovídajícího odborného pracoviště (ve spolupráci s třídními učiteli).
- Spolupráce s třídními učiteli při zachycování varovných signálů spojených s možností rozvoje sociálně patologických jevů u jednotlivých žáků a tříd a participace na sledování úrovně rizikových faktorů, které jsou významné pro rozvoj sociálně patologických jevů ve škole.
- Příprava podmínek pro integraci žáků se specifickými poruchami chování ve škole a koordinace poskytování poradenských a preventivních služeb těmto žákům školou a specializovanými školskými zařízeními. (MŠMT, Vyhláška 72/2005 Sb., MŠMT, Věstník 2005)

Kvalifikační standardy školního metodika prevence

Kvalifikační standardy školního metodika prevence jako i dalších poradenských pracovníků jsou specifikovány zákonem č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů.

Použité zdroje a literatura

- MŠMT: Věstník z července 2005 - Koncepce poradenských služeb poskytovaných ve škole (č.j. 27 317/2004-24)
- MŠMT: Vyhláška č. 72 ze dne 9. února 2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- MŠMT: Vyhláška č. 116 ze dne 15. dubna 2011, kterou se mění vyhláška č. 72/2005 Sb, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních

MŠMT: Nařízení vlády č. 75/2005 Sb. o stanovení rozsahu přímé vyučovací, přímé výchovné, přímé speciálně pedagogické a přímé pedagogicko-psychologické činnosti pedagogických pracovníků

Na naší škole působím od školního roku 2016/2017 jako poskytovatel poradenských služeb spolu s výchovným poradcem, vedením školy, ostatními pedagogy a nepedagogickými pracovníky.

Problémy, které spadají do kompetence metodika prevence:

1. problematické vztahy v kolektivech tříd na 1. a 2. stupni ZŠ a mezi žáky celkově – šikana, kyberšikana a další formy násilného chování
2. fyzické a psychické ubližování, slovní napadání žáků na půdě školy, záškoláctví
3. návykové látky - řešení problémů s užíváním návykových látek, prevence drogové závislosti, alkoholismu a kouření
4. virtuální drogy a závislost – počítače, televize, videa, mobilní telefony, atd.
5. vandalismus, krádeže, ničení školního majetku a osobních věcí žáků ve škole
6. projevy rasové a menšinové nesnášenlivosti, rasismus, intolerance, xenofobie, antisemitismus
7. domácí násilí, zneužívání dětí

Cílem naší školy je vytvořit pozitivní atmosféru ve škole ve spolupráci se zákonnými zástupci žáků a přispět ke zdravému a spokojenému vývoji dětí.

Cílem metodika prevence je zvyšovat odolnost žáků vůči negativním patologickým jevům, spolupracovat v této oblasti s ostatními pedagogickými i nepedagogickými pracovníky, poskytovat rady v případě problémů, komunikovat se žáky, nabídnout pomoc a radu, kam se obrátit v případě jakéhokoliv problému, spolupracovat se zákonnými zástupci.

V rámci MPP umožňuje tento program žákům kontaktovat školního metodika prevence či výchovného poradce a ostatní pedagogy a pohovořit nebo probrat s konkrétním žákem danou vzniklou situace, poslat email přímo metodiku prevence (viz. webové stránky školy), sjednat si konzultační hodinu nebo vhodit lístek do schránky důvěry (platí pro žáky 2. stupně), atd.

Analýza současného stavu školy

Problémy na naší škole:

V minulých letech jsme se bohužel museli zabývat velkým množstvím problémů spojených s rizikovými projevy některých žáků školy, především se jednalo o záškoláctví, vandalismus a ničení majetku, narušené vztahy mezi žáky, náznaky šikany a kyberšikany, drobné krádeže, sebepoškozování.

Od školního roku 2020/2021 výrazně vzrostl počet sebepoškozování a poruch příjmu potravy převážně u dívek II. stupně.

* **Problémy se záškoláctvím** – díky preventivnímu působení třídních učitelů, učitelů, MP, VP a díky nastavenému systému kontroly absence se podařilo ve většině případů situace včas podchytit.

Byla řešena třídním učitelem, výchovným poradcem či metodikem prevence ve spolupráci s vedením školy a poté se zákonnými zástupci.

V několika případech se však jednalo o neomluvenou absenci dlouhodobou, či opakovanou.

Dle metodického pokynu jsme ji byli nuceni řešit důkladně se zákonnými zástupci žáka a upozornit, že v případě opakujícího se problému má škola nahlašovací povinnost na příslušných úřadech.

* **Vandalismus** – svůj volný čas někteří žáci využívají k tomu, aby ničili veřejný majetek (př.: okolí MHD zastávek, hřiště u školy, budova školy, atd.) Také v této oblasti je třeba na žáky působit preventivně a naučit je vážit si věci a práce jiných lidí.

K projevům vandalismu dochází převážně v době mimoškolního vyučování, v období poledního volna mezi výukou a během čekání na MHD či rodiče po vyučování.

Z tohoto důvodu je proto nezbytná spolupráce s rodiči.

* **Vzájemné vztahy mezi žáky** - drobnější projevy vzájemného nevhodného chování mezi spolužáky řeší ve spolupráci třídní učitel, metodik prevence, výchovný poradce, případně jsou pozváni rodiče.

Při řešení závažnějších problémů jedná výchovná komise, ve které je zapojeno i vedení školy.

V případě nutnosti dále spolupracujeme s OSPOD, Střediskem výchovné péče,

PPP a dalšími oprávněnými organizacemi.

- * **Drobné náznaky šikany** - situace je pravidelně vyhodnocována pomocí testů a anket v rámci výuky jednotlivých vhodných předmětů, na základě pozorování třídních učitelů, ostatních vyučujících, žáků a informací od rodičů.

- * **Kyberšikana** – tomuto problému se v prevenci školy věnujeme velmi důsledně (školní a třídní preventivní programy, nástěnné mapy, interaktivní tabule, třídnické hodiny na toto téma, atd.) Přesto se její projevy mezi žáky začínají objevovat stále častěji, obzvláště v období distanční výuky. V této oblasti je nutné neustále na žáky a jejich rodiče apelovat ohledně bezpečného chování na sociálních sítích.

- * **Drobné krádeže** – preventivní působení probíhá již od počátku docházky do školy formou vyprávění, sehrávání modelových situací.

- * **Užívání návykových látek** - opakovaně zjišťujeme, že někteří žáci kouří a menší procento žáků má zkušenosti s alkoholem či lehčí drogou (marihuana). Z tohoto důvodu se v prevenci více zaměřujeme na tyto společensky tolerované drogy. Jako rizikový faktor se v tomto ohledu jeví místa, kde se setkávají bývalí a současní žáci školy v době mimo vyučování. Bohužel stále postrádáme soustavný zájem některých rodičů problematických žáků. Škola je pak nucena řešit problémy s Policií ČR, OSPOD.

- * **Sebepoškozování** – v posledních letech se všeobecně rozmáhá sebepoškozování dětí II. stupně. Tento konkrétní problém se na naší škole objevil u dívek 8. a 9. ročníku z důvodu rodinných či osobních problémů. Dívky si s různými problémy nedokázali poradit a ani se svěřit důvěrné osobě. Rizikovým faktorem se nejvíce jeví velký tlak z médií na chování a vzhled dospívajících v tomto věku a vzájemné vztahy vrstevníků. Z tohoto důvodu se v prevenci snažíme zaměřit i na tento problém v rámci výuky a třídních schůzek zákonných zástupců. V případě nutnosti dále spolupracujeme s OSPOD, Střediskem výchovné péče, PPP a dalšími oprávněnými organizacemi společně se zákonnými zástupci dítěte.

Minimální preventivní program (MPP)

Škola: ZŠ a MŠ Rudolfov, Na Točně 192/5, Rudolfov 373 71

Webové stránky školy: skola@zsrudolfov.cz

Telefonní číslo školy: 387 228 863, 731 435 141, 387 228 862 (I. stupeň ZŠ)

Školní rok: 2022/2023

Školní metodik prevence: Mgr. Petra Kadlecová

Konzultační hodiny: úterý – 8.55 až 9.40 a čtvrtek – 12.40 až 13.25

Výchovný poradce: Mgr. Kateřina Střihavková

Konzultační hodiny: úterý – 10.55 až 11.40 a čtvrtek 8.55 až 9.40

Počet tříd na škole: 23, z toho na 1. stupni 14

Plán práce na školní rok 2022/2023

Září 2022:

1. vypracování minimálního preventivního programu na školní rok 2022/2023
2. vložení příloh k MPP se zaměřením na rizikové faktory (koronavirus)
2. objednání přednášek, besed, mimoškolních činností a dalších akcí ve spolupráci s ostatními pedagogy a asistenty pedagogů, s vedením školy a vychovatelkami s ohledem na nařízení vlády v mimořádných situacích
3. seznámení žáků a zákonných zástupců s prací školního metodika prevence a výchovných poradců, vysvětlení pojmu a náplně práce metodika prevence a VP
4. stanovení konzultačních hodin: **MP** – úterý – 8.55 až 9.40
čtvrtek – 12.40 až 13.25

- v případě nutnosti mimo stanovený termín dle předešlé domluvy

Říjen 2022 až červen 2023

- * plnění plánu MPP na školní rok 2022/2023
- * v případě nutnosti vypracovat změny MPP vhodné pro školu

Orientační plán a předběžný plán akcí:

- * hodiny TV, sportem ku zdraví – zdravá soutěživost, zdravý životní styl a životospráva, vzájemná spolupráce a komunikace
- * plavecký výcvik pro 2. a 3. ročníky 1. stupně ZŠ (přelom zimního a jarního období)
- * lyžařský výcvik pro žáky 7. roč. ZŠ
Termín: 11.2. až 18.2.2023 (7. ročník)
- * dopravní výchova – celý první stupeň – v rámci výuky ČJS, VV a ČSP
- * sexuální výchova – žáci 2. stupně ZŠ – v rámci výuky + přednášek, video ukázky
- * kyberšikana – přednáška POLICIE, mimoškolní proškolení odborníci, neziskové organizace
- * šikana – mimoškolní odborníci či organizace
- * prevence závislosti na virtuálních drogách
- * trestní odpovědnost mladistvých
- * zdravotní výchova v rámci výuky
- * přednášky o zdravém životním stylu, drogová prevence – POLICIE – policejní pes, protidrogový vlak, „cykloběh“ – drogy, atd.
- * mimořádné události – seznámení, proškolení, kontrola
- * spolupráce s THEIA – programy s tématy vhodnými pro konkrétní ročníky I. a II. stupně ZŠ

Školní aktivity mimo vyučování – kroužky a zájmové činnosti:

Vedení kroužků je učiteli školy nebo externími odbornými pracovníky.

- * zdravotnický kroužek
- * keramický kroužek
- * dramatický kroužek – v rámci vyučovacích hodin (ČJ, HV, TV, VV a ČSP, AJ, NJ)
- * sportovní kroužek
- * volejbal
- * věda je zábava
- * hudební kroužek – nástroje a nauka
- * hudební dílny pro I. a II. st.
- * jazykové kroužky – AJ, NJ

Pravidelné každoroční akce:

Podzim: Drakiáda – 1. stupeň
Zayferus – dravci na hřišti
Cvičení v přírodě (I. a II. st.)
Čtenářské dílny pro žáky I. st. – po celý školní rok v rámci hodin ČJ
Projekt na 1. stupni s tématem podzimu (mezipředmětové vztahy)
* cca přelom září - říjen
Divadlo – školní či mimoškolní představení
Vycházka do přírody – v rámci výuky
Návštěva kina nebo divadla – kino Lišov, Cinestar nebo Kotva, Jihočeské divadlo, Malé divadlo
Hudební pořady – dle nabídky na školní rok 2022/2023
Jihočeské muzeum – využití edukačních programů ve výuce
Planetárium – návštěva v ČB (většinou žáci 5. ročníků)
Vědomostní soutěže – převážně žáci 2. stupně
Sportovní vyžití – příprava a průběžný výběr žáků na sportovní soutěže
Dopravní soutěž – v rámci družiny
Doučování – pro žáky se SVP
Zahájení zájmových kroužků – koncem září – dle informací učitelů
Exkurze, besedy v rámci některých předmětů – příprava na celý školní rok
Pernštejny – představení historické skupiny (termín upřesněn dle nabídky)

Zima: Mikuláš a čerti – pomoc žáků 2. stupně (žáci 9. ročníků)
Maškarní karneval a masopust – průvod masek
Návštěva kina a divadla - kino Lišov, Cinestar nebo Kotva, Jihočeské divadlo
Besedy a přednášky na probíraná témata – Jihočeské muzeum, Cassiopeia, Jihočeské divadlo - dílny
Vánoční koncert pro žáky a veřejnost – hudební dílny
Zpívání při příležitosti rozsvícení stromku
Vánoční třídní besídky – posezení u stromečku, zpívání koled
Sportování na sněhu – využití zimního počasí
Lyžařský kurz 2023 (pro 7. ročník)
Třídní projekty se zimní tematikou
Vědomostní soutěže – převážně žáci II. stupně
Vánoční a zimní sportovní turnaje – vybíjený, volejbal, přehazovaná, fotbal, florbal, atd.

Jaro: Den otevřených dveří
Den Země (duben 2023)
Velikonoce – velikonoční výstava v budově I. st. ZŠ ve spolupráci s družinou
Výstavy, přednášky, besedy
Sportovní akce – vybíjená, volejbal, štafetový pohár, pohár rozhlasu
Zdravotnická soutěž
Jarní třídní projekty
Vědomostní soutěže – převážně žáci II. stupně
Zápis dětí do 1. tříd ZŠ na školní rok 2023/2024:
úterý 4.4.2023
středa 5.4.2023

Jaro/léto: Den dětí
Vědomostní soutěže – převážně žáci 2. stupně, matematická pro I. stupeň
Cvičení v přírodě
Fotografování žáků a pedag. i nepedag. pracovníků školy
Rozloučení se školním rokem – přespání některých tříd v budově školy (5. ročník)
Slavnostní rozloučení s žáky 9. ročníků

Další aktivity školy:

- pravidelné třídní schůzky a konzultační odpoledne
- spolupráce se zákonnými zástupci žáků
- vzájemná spolupráce s PPP, psychology a dětskými odborníky
- spolupráce s Policií ČR (České Budějovice, Lišov) + prevence
- lyžařský kurz – II. st. ZŠ
- sběr papíru a kůry
- pravidelná spolupráce s výchovnými poradci a metodikem prevence
- prezentace školy na veřejnosti – webové stránky, tisk, Rudolfovske listy
- besedy, interaktivní prohlídky, přednášky – dle nabídky pro školní rok 2022/2023 (zaměření na prevenci)
- Ovoce do škol, mléčné výrobky Madeta
- Výuka v přírodě – vhodnost dle počasí
- Cassiopeia – pravidelné výukové pořady na I. stupni ZŠ
- Jihočeské muzeum a divadlo – pravidelné výukové a kulturní akce
- Mimoškolní přípravy na sportovní soutěže pro školy

Metody a formy práce:

Práce jednotlivých pedagogů na I. a II. stupni, vzájemná spolupráce.

- práce ve skupinách, samostatné řešení situace a problému, vzájemná a nutná spolupráce, konzultace
- dramatické vyjádření a projev
- výtvarné, grafické a hudební vyjádření žáků
- řešení krizových situací – převážně forma dramatizace a hraní konkrétních scének
- řízený rozhovor
- diskuze – řízená a volná
- přednášky, besedy a naučné programy
- projekty – celoškolní, třídní, kolektivní
- výuka mimo školní budovu – mimoškolní činnost

Další vzdělávání:

Pedagogičtí a nepedagogičtí pracovníci – informováni vedením školy, metodikem prevence a výchovnými poradci o novinkách v oblasti rizikového chování. Možnost dalšího vzdělávání formou seminářů, přednášek, besed, atd.

Metodik prevence a výchovní poradci – spolupracují s metodičkami prevence v PPP, navštěvují semináře a přednášky s danou tematikou, seznamují ostatní pedagogy s novými informacemi.

Vzájemná spolupráce s pedagogy (kolegy):

- * předávání informací třídním učitelům, vedení školy a ostatním pedagogům o problémových žácích, spolupráce při řešení rizikového chování
- * vzdělávání pedagogů – samovolné v rámci DVPP, školení v pedagogických centrech a dalších institucích

Spolupráce se zákonnými zástupci žáků:

- * řešení základních výchovných problémů
- * informovanost rodičů o fungující prevenci na škole, konzultační hodiny (webové stránky školy)
- * zapojení rodičů do dění školy – využití znalostí a odbornosti zákonných zástupců, společná organizace výletů, pomoc při zajišťování mimoškolních akcí, společenské události
- * Rudolfovské slavnosti
- * Den dětí
- * Spaní ve škole – žáci 5. ročníků

Spolupráce s poradenskými institucemi:

- spolupráce s PPP a psychology + metodičkami prevence PPP České Budějovice (koordinátoři MP)
- Středisko výchovné péče České Budějovice
- Policie ČR (České Budějovice, Lišov)
- OSPOD České Budějovice – sociálně – právní ochrana dětí – nahlašovací povinnost
- Kurátoři pro mládež
- Linka důvěry
- Krajská hygienická stanice ČB

Dokumenty školy vztahující se k problematice sociálně patologických jevů:

Dokumenty školy vztahující se k problematice sociálně patologických jevů jsou:

- Školní vzdělávací program - ŠVP
- Školní řád
- Souhrn postupů při výskytu sociálně patologických jevů – krizový plán školy

Řešení problémů:

Dojde-li k porušení ustanovení školního řádu, týkající ho se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy či se projeví faktory rizikového chování (šikana, kyberšikana, ničení školního a osobního majetku, vandalismus, brutalita, rasismus, atd.), bude toto klasifikováno jako hrubý přestupek a budou z toho vyvozeny patřičné sankce v rámci Školního řádu.

Návrh na podrobnější záznam ohledně řešení problémů ve školním řádu – podzim 2017, schválení a zapracování do ŠŘ.

V případě selhání prevence ve škole, bude vše řešeno následovným opatřením:

1. Individuální rozhovor se žákem ve spolupráci s třídním učitelem, výchovným poradcem či metodikem prevence.
2. Dle zjištěných informací – kontaktování zákonných zástupců a společná spolupráce formou konzultačních schůzek a možných dalších vhodných postupů a doporučení.
3. Doporučení profesionálních odborníků, kontaktování a vzájemná spolupráce.
4. V případě nezájmu rodičů – uvědomění institucí OSPOD - oddělení péče a ochrany dítěte či Policie ČR.

Cíle MPP:

Cílem primární prevence je zvýšení odolnosti žáků vůči sociálně patologickým jevům.

Cílem naší školy je zabudování preventivní výchovy do všech aktivit ve škole i mimo tak, aby se stala nedílnou součástí výuky, života školy i života žáků doma. Minimální preventivní program (MPP) školy je nedílnou součástí výchovy a vzdělávání žáků po celou dobu povinné školní docházky. Účastní se ho vedení školy, pedagogický sbor, zákonní zástupci žáků, žáci a odborníci. Program si klade za úkol, aby žáci dovedli smysluplně rozvrhnout svůj volný čas prostřednictvím zájmových kroužků a vést tak žáky k prevenci před negativními vlivy a faktory. Vede žáky ke správnému a vhodnému chování v rizikových situacích, ke zvládnutí stresu, vypjatých situací, ke zdravému životnímu stylu, k vzájemné toleranci a respektu. A řešení krizových situací bez užívání různých návykových látek.

Toto vše chceme dosáhnout pravdivou informovaností, ochotou naslouchat druhému a možností nalezení správné cesty v případě potřebné pomoci.

Jde nám převážně o vytvoření celkově zdravého klimatu ve škole, třídě a mezi zákonnými zástupci.

Důležitá telefonní čísla:

- Linka bezpečí: 116 111 – volání zdarma z mobilních i pevných telefonů
- Linka důvěry: 222 580 697

! Krajská hygienická stanice ČB – 387 712 111, 387 712 320 – MUDr. Bendíková! (trasování – Covid-19)

Další důležité informace:

Školní poradenské pracoviště – pro práci výchovných poradkyň (pro I. a II. st.) a školní metodičky prevence

Časopis Prevence – aktuální informace a náměty pro třídnické hodiny nebo pro výuku předmětů Výchova ke zdraví nebo Výchova k občanství (k dispozici u metodika prevence)

Nástěnka prevence – umístěna na II. stupni

Schránka důvěry – zajišťuje výchovný poradce

Webové stránky školy

TEAMS, Bakaláři

VÝBĚR Z METODICKÝCH, UČEBNÍCH MATERIÁLŮ A LITERATURY: (čerpání ze zdrojů)

Raynerová, C., Nenič své chytré tělo. 1. vyd. Praha: Sonus, 1997

Meredithová, S., Dospívání a sex. 2. vyd. Bratislava, Mladé léta, 1994

Dee, J., Jak přestat kouřit. 1. vyd. Praha, Dialog, 1995

Nešpor, K. Jak překonat problém s hazardní hrou. Praha, Sportpropag, 1996

Nešpor, K., Csémy, L., Alkohol, drogy a vaše děti. Praha, Sportpropag, 1992

Presl, J. Drogová závislost. Praha: Maxdorf, 1994

Děti a jejich problémy. Praha, Sdružení Linka Bezpečí, 2005

Časopis Prevence a pracovní listy Řekni drogám ne

DVD:

Štěstí přeje připraveným

Řekni drogám ne

Pravda o drogách

PREVENTIVNÍ HRANÉ FILMY:

Mezi stěnami
Sami
Virtuální nápadník
Mezi námi

INTERNETOVÉ ODKAZY:

www.prevence-info.cz
www.adiktologie.cz
www.ies.podaneruce.cz
www.bkb.cz
www.odrogach.cz
www.detskaprava.cz
www.drogovaloradna.cz
www.kpppb.cz
www.poradenskecentrum.cz
www.poradenskecentrum.cz/a_dresar-jmk.pdf
www.prevcentrum.cz
www.ippp.cz
www.adiktologie.cz
www.drogy-info.cz
www.zivot-bez-zavislosti.cz
www.prevence-info.cz
www.jmskoly.cz
hazardní hráče a jejich rodiny (neúplný ilustrativní výběr):
www.gambling.podaneruce.cz
<http://www.drnespor.eu/>
<http://stopzavislosti.cz/>
<http://poradna.adiktologie.cz/>
<http://www.magdalena-ops.eu/index.php/o-nas-menu/ke-stazeni/publikace.html>
<http://www.sananim.cz/gambling-ambulance/co-nabizime.html>
<http://pnz.prevent99.cz/sluzby>

SEZNAM LEGISLATIVY:

Metodické pokyny:

- č.j. 20 006/2007-51 k primární prevenci sociálně patologických jevů u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních
- č.j. 21 291/2010-28 metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže
- č.j. 22 294/2013-1 k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních
- č.j. 10 194/2002 - 14 k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví
- č.j. 14 423/99 - 22 k projevům rasismu, xenofobie a intolerance
- č.j. 25 884/2003 ke spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané
- * č.j.: 24 246/2008-6 Metodický pokyn MŠMT k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení
- * č.j.: 25 884/2003 Informace o spolupráci předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané
- * č.j.: 37 014/2005-25 Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT
- * 21 149/2016 Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních
- * 21 291/2010-28 Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování dětí a Mládeže
- * Publikace k primární prevenci – Kyberšikana – manuál pro učitele (i rodiče)
- * 197/2016 – Školní preventivní program

Vyhlášky:

- * č. 116/2011 Sb. - Novela vyhlášky č. 72/2005 Sb.
- č. 72/2005 Sb., O poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních (zařízeních (soubor pedagogicko-organizačních informací č. j. 12295/2005–20) 197/2016 – novelizace v době inkluze
- * č. 147/2011 Sb. – Novela vyhlášky č. 73/2005 Sb.
- č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných
- * č. 74/2005 Sb., O zájmovém vzdělávání
- * č. 317/2005 Sb. O dalším vzdělávání pedagogických pracovníků
- * č. 48/2005 Sb. O základním vzdělávání a některých náležitostech plnění povinné školní docházky
- * č. 27/2016 Sb., O vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných

Zákony:

- č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (Školský zákon)
- č. 562/2004 Sb., změna některých zákonů v souvislosti s přijetím školského zákona
- č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů
- č. 379/2001 Sb., k ochraně před škodami působenými tabákem, alkoholem, návykovými látkami (Zákon o výkonu ústavní výchovy ve školských zařízeních a o preventivní výchovné péči ve školských zařízeních)
- č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- * č. 309/2008 Sb. Zákon o sociálně-právní ochraně dětí
- * č. 259/2008 Sb. Zákon o rodině
- * č. 124/2008 Sb. Zákon o návykových látkách
- * č. 274/2008 Sb. Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami
- * č. 183/2017 Sb. O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- * č. 109/2002 Sb. O zařízeních ústavní výchovy, ochranné výchovy a zařízeních preventivně - výchovné péče
- * č. 65/2017 Sb. O ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek
- * č. 40/2009 Sb. – Trestní zákoník

Rámcová témata:

1. - 5. ročník

- tvorba pravidel, vztahy mezi vrstevníky, agresivita a její zvládnání, soužití v kolektivu, role ve třídě (sociogram), tvoření skupin, práce ve skupinách, způsoby komunikace, vhodné využití volného času, úcta a sebeúcta, zvyšování zdravého sebevědomí, síla pozitivního myšlení, ochrana zdraví.

6. ročník

- tvorba a dodržování pravidel, zvládnutí náročných situací (zvýšení objemu a struktury učiva, střídání učitelů apod.), sebepoznání, vzájemná komunikace, role ve třídě (sociogram), důvěra ve vztazích, vytvoření kvalitního kolektivu (pomoc, tolerance, respekt, spolupráce), šikana (vývoj, diagnostika), kyberšikana, úrazovost, virtuální závislost.

7. ročník

- naslouchání, vzájemná důvěra, komunikace, kooperace, asertivní chování, sebepoznání, odpovědnost za své zdraví, kyberšikana, šikana, virtuální závislost.

8. ročník

- zlepšení vztahů v kolektivu, sebepoznání, znalost možných životních rizik, vhodná náplň volného času, respekt, schopnost spolupráce, zdravý způsob života, sexuální rizikové chování, kyberšikana, kybergrooming, HIV/AIDS, prevence úrazu, sebepoškození

9. ročník

- řešení zátěžových situací, rozvoj schopnosti přijímat svobodná a odpovědná rozhodnutí, trestní zodpovědnost mládeže, kyberšikana, kybergrooming, HIV/AIDS, gambling poruchy příjmu potravy

Vypracovala dne: 1.9.2018

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Upravila dne: 1.9.2019, 1.9.2020, 1.9.2021, 26.8.2022

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Program proti šikaně na škole

Definice a vymezení pojmů:

Šikanování je jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit jedinci, ohrožit nebo zastrašovat jiného žáka, případně skupinu žáků. Jedná se o cílené a převážně opakované fyzické či psychické užití násilí jedince nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z různých důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky (bití, vydírání, loupeže, poškozování věcí druhé osobě), tak i ataky psychické- slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může být i formou sexuálního obtěžování až zneužívání.

Šikana se projevuje v přímé a nepřímé podobě.

Nebezpečnost působení šikany spočívá především v závažnosti, dlouhodobosti a často v celoživotních duševních následcích a tělesném zdraví.

! POZOR !

Důležité je odlišovat běžnou „klukovskou“ rozepři od skutečné šikany.

Přímá šikana:

- fyzické útoky v podobě bití a ubližování jedinci či skupině
- vydírání
- loupeže, krádeže
- poškozování osobních věcí jiným jedincům či skupině
- slovní útoky v podobě nadávek
- šíření pomluvy, zesměšňování
- vyhrožování psychické a fyzické
- ponižování
- sexuální obtěžování až zneužívání
- kyberšikana

Nepřímá šikana:

- demonstrativní přehlížení jedinců či skupiny žáků
- absolutní ignorování žáka nebo skupiny žáků, vytěsnění z kolektivu

Varovné signály šikany:

Dítě se přestává zapojovat či se vůbec nezapojuje do dění v kolektivu, zdá se být individualistou, nenavštěvuje se s žádným ze spolužáků, nemá kamarády, straní se.

- Přestává komunikovat, je smutné, nemluví o dění ve třídě a škole.
- Před odchodem do školy si často stěžuje na bolest břicha, hlavy či jiné části těla.
- Odmítá chodit do školy bez udání důvodů.
- Cestou do školy a ze školy chodí oklikou, nikdy přímou cestou.
- Přichází domů hladové, bez svačiny a to i po školním obědě.
- Stále žádá peněžní obnos. Tvrdí, že peníze ztratilo.
- Dochází k prudkému zhoršení ve škole a zvýšené únavě.
- Nedokáže vysvětlit svá zranění.
- Začíná se pomalu objevovat záškoláctví, lhaní nebo časté návštěvy lékaře.
- Není schopno problém uchopit a řešit.

První kroky k počátečnímu řešení šikany:

1. rozhovor s informátory šikany a oběťmi
2. nalezení vhodných a věrohodných svědků – možné písemné svědectví
3. individuální pohovor se svědky, popřípadě konfrontace se svědky
4. oznámení zákonným zástupcům obětí
5. ochrana dětí – obětí
6. rozhovor s agresory, konfrontace mezi nimi
7. oznámení zákonným zástupcům agresorů
8. výchovná komise
9. rozhovory se zákonnými zástupci všech stran
10. okamžité řešení problémů
11. práce s třídním a školním kolektivem, využití PPP či dalších odborníků
12. nahlášení Policii ČR a vhodným odborným orgánům

Postup při řešení šikany:

- Napomenutí třídního učitele, TD, ŘD, snížená známka z chování dle závažnosti.
- Změna kolektivu.
- Spolupráce se zákonnými zástupci oběti i agresora. Doporučení návštěvy v poradenském či jiném vhodném zařízení.
- Doporučit rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového zařízení SVP, diagnostického ústavu.
- Doporučit rodičům návštěvu odborného lékaře.
- Podání návrhu orgánu sociálně-právní ochrany mládeže k zahájení řízení předběžného opatření či ústavní výchovy.
- Podání informací Policii ČR.

Na prevenci šikany pracují a celoročně se podílejí všichni pedagogičtí i nepedagogičtí pracovníci škol.

Odpovědnost školy a pedagogických pracovníků:

Škola je zodpovědná v souladu s ustanovením § 29 zákona č. 561/2004 Sb., školský zákon. Je povinna zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví žáků v průběhu všech vzdělávacích a souvisejících aktivit, a současně vytvářet podmínky pro jejich zdravý vývoj a pro předcházení vzniku rizikového chování.

Pedagogický pracovník je odpovědný podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Bude-li znám případ šikanování a pedagogický pracovník nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, vystavuje se riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu (§ 367, 368 trestního zákoníku).

Prevence proti šikaně:

- podání informací pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům, zákonným zástupcům a žákům o problematice šikany na školách
- seznámení s telefonní linkou bezpečí
- zapracování prevence proti šikaně do školního řádu a jeho dodržování, postih proti šikaně a další zapracování pedagogů do ročních, měsíčních a týdenních plánů
- vytvoření minimálního programu prevence – MPP
- vzdělávání pedagogů v oblasti prevence
- spolupráce se specializovanými institucemi

1. **Oblast školství** - PPP, SVP a SPC
2. **Oblast zdravotnictví** – pediatri a odborní lékaři, psychologové, psychiatři, terapeuti, poradenská činnost
3. **Oblast sociální péče** – oddělení péče o rodinu a dítě, oddělení sociální prevence
4. **Další** – v případě závažnějšího deliktu nebo při podezření ze závažného trestného činu – **Policie ČR, OSPOD**

Postup zákonných zástupců při podezření na šikanování:

Zákonní zástupci okamžitě informují škol, vedení školy, výchovného poradce, metodika prevence, třídního učitele o podezření ze šikany dítěte.

V případech prokazatelných projevů šikany se zákonní zástupci obrátí na ředitele školy.

Jsou-li zákonní zástupci přesvědčeni o nesprávném postupu školy při řešení šikany, mají možnost jednat v této záležitosti se zřizovatelem školy.

Stížnost se podává písemně, osobně nebo v elektronické verzi.

Vypracovala dne: 1.9.2018

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Upravila dne: 1.9.2019

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Program proti kyberšikaně na škole

Definice a vymezení pojmů:

Kyberšikana (tzv. kybernetická šikana, počítačová či cyberbullying) je druh šikany, který využívá elektronické prostředky, jako jsou mobilní telefony, emaily, internet, blogy, atd., k atakům na jednotlivce či skupiny.

Kyberšikana se označuje jako nebezpečný komunikační jev realizovaný prostřednictvím informačních a komunikačních technologií. Tyto technologie mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti. Toto ublížení může být buď záměrné, nebo také důsledkem např. nevhodného vtipu, nedorozumění, nedomyšlením důsledků jednání ze strany útočníka, atd.

Oběť je poškozována opakovaně jedním útočníkem nebo dalšími osobami, které se do kyberšikany zapojili. Kyberšikana je tedy druhem psychické šikany, která probíhá ve virtuálním prostředí.

Obětí kyberšikany oproti šikaně se může stát kdokoliv a kdykoliv. Stačí být jen připojen k internetu nebo mobilní síti.

Útočník může útočit i ze vzdáleného místa, např. z domova. V případě kyberšikany je útočník většinou skrytý za přezdívku nebo jiným neidentifikátorem.

Kyberšikana není trestným činem. Pouze některé projevy se dají klasifikovat jako jiné trestné činy či přestupky.

Přehled paragrafů, podle kterých by se dala klasifikovat kyberšikana:

Trestní zákoník (Zákon 40/2009 Sb.)

§ 144 Účast na sebevraždě až 12 let

§ 175 Vydírání až 16 let

§ 180 Neoprávněné nakládání s osobními údaji až 8 let

§ 181 Poškození cizích práv až 5 let

§ 182 Porušení tajemství dopravovaných zpráv až 10 let

§ 184 Pomluva až 2 roky

§ 191 Šíření pornografie až 5 let

§ 192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií až 8 let

§ 209 Podvod až 10 let

§ 230 Neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací až 8 let

§ 231 Opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat až 5 let

§ 232 Poškození záznamu v počítačovém systému a na nosiči informací a zásah do vybavení počítače z nedbalosti až 2 roky

§ 352 Násilí proti skupině obyvatelů a proti jednotlivci až 3 roky

§ 353 Nebezpečné vyhrožování až 3 roky

§ 354 Nebezpečné pronásledování až 3 roky

§ 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod až 3 roky

§ 357 Šíření poplašné zprávy až 8 let

Platnost od 1.9.2015

Hlavní projevy kyberšikany:

1. Krátkodobé kyberútoky
2. Dlouhodobé kyberútoky

Veškeré kyberútoky mohou být realizovány s rozdílnou intenzitou a s využitím velkého množství nástrojů.

Mezi nejznámější patří:

- a) Publikování ponižujících záznamů, videí nebo fotografií.
- b) Ponižování a pomlouvání v rámci sociálních sítí, blogů nebo jiných webových stránek.
- c) Krádež identity, zneužití ke kyberšikaně.
- d) Ztrapňování pomocí falešných a lživých profilů
- e) Provokování a napadání uživatelů v online komunikaci, především v rámci veřejných chatů a diskuzí.
- f) Zveřejňování cizích tajemství s cílem poškodit oběť.
- g) Obtěžování.
- h) Vyloučení z virtuální komunity.

Mezi další projevy kyberšikany řadíme i projevy tradiční šikany posílené o využití ICT.

Postup pro případ, že se staneme obětí kyberšikany:

- okamžité ukončení komunikace s útočníkem
- zablokování přístupu útočníka
- identifikace útočníka, pokud to je možné a v našich silách
- oznámení útoku
- nebýt lhostejný vůči útokům
- podpora oběti následovně vyhledání odborné pomoci
- nahlášení Policii ČR

Kde a u koho hledat pomoc?

- u někoho, komu důvěřuješ (učitel, rodič, kamarád, atd.)
- pomoc ONLINE (Internet Helpline)
 - E-bezpečí
 - Národní centrum bezpečnějšího internetu (Safer Internet)
 - Poradenská linka pro pedagogy
 - Úřad na ochranu osobních údajů
 - Policie ČR

Ochrana před kyberšikanou:

V současné době neexistuje způsob, jak 100% chránit před kyberšikanou a jejími útoky.

Riziko můžeme snížit používáním a dodržováním následujících pravidel:

1. Nezveřejňovat osobní údaje a citlivé informace.
2. Nesdílet videa, fotografie – pro útočníka lehce dostupné.
3. Bezpečně se odhlašovat.
4. Pravidelně měnit přihlašovací údaje nebo mít bezpečnější hesla.
5. Nepřidávat si do skupiny lidi, které neznám (virtuální).
6. Číst si pravidla užívání.
7. Rozlišovat virtuální a reálný život.
8. Nastavovat sdílení. Viditelnost informací pro uzavřenou skupinu či jednotlivce.
9. Nebýt závislý na sociálních sítích.

Vypracovala dne: 1.9.2018

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Upravila dne: 1.9.2019

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Program proti návykovým látkám (drogám) **na škole**

Definice a vymezení pojmů:

Drogy (návykové látky) různé psychoaktivní látky (přírodní, syntetické, včetně léků), které jsou užívány a zneužívány ke změnám emočního stavu, nálady, vědomí a stavu bdělosti, k povzbuzování nebo tlumení duševních a tělesných funkcí a k vyvolávání mimořádných zážitků (iluzí, halucinací, apod.)

Rozdělení drog:

1. **Psychostimulační** – stimulační drogy vyvolávají např. stavy euforie, zrychlují psychomotoriku, např. káva, čaj, ale i pervitin, amfetamin, kokain.
2. **Psychoinhibiční** - tlumivé, potlačující, tišící, potlačují úzkost a depresi, zpomalují motoriku, např. tišící léky na bolest- Neurol, Diazepam, Lexaurin či Rivotril, heroin.
3. **Dezintegrační** – vyvolávají iluze a halucinace, přetvářejí vnímání reality, např. LSD, lysohlávky, hašiš, marihuana
Riziko této kategorie drog je rozhodně v jejich nebezpečí pro psychické zdraví a rovnováhu uživatele. Stačí být jediný „trip“ na silném halucinogenu, aby se člověk nemusel vrátit zcela do reality.

Patří sem alkohol, opioidy (např. morfin, kodein, dolsin, metadon), kanabioidy (např. marihuana, hašiš), sedativa, hypnotika, kokain, kofein, halucinogeny, tabák, organická rozpouštědla a i aplikace několika látek dohromady. Jde buď o akutní intoxikaci nebo i o soustavné nebo periodické škodlivé užívání (o syndrom závislosti).

Pervitin: (perník, peří, piko, párnó, péčko, čeko, speed)

Špinavě bílý, zažloutlý nebo nafialovělý prášek. Dá šňupat, kouřit z alobalu nebo v cigaretě, je snadno rozpustný ve vodě a tudíž aplikovatelný nitrožilně.

Gram stojí kolem tisíce korun.

Jak je pervitin rychlý svými účinky, tak i rychle mizí z těla – **testy z krve a moče jej odhalí pouze 2-3 dny po užití.**

Člověk pod vlivem pervitinu nepocítuje únavu, hlad, potřebu spánku. Jeho myšlení a pohyby jsou zrychlené, překotné, mnohdy ovšem na úkor kvality.

Následky, dojezd pervitinu:

Uživatel je podrážděný, agresivní, ospalý, psychicky roztěkaný a rozhozený, musí se z toho pořádně vyspat.

Vzniká silná psychická závislost – uživatel baží po intoxikaci, vyhledává prostředí a lidi, mezi nimiž je konzumace běžná. Jeho rozhozený biorytmus se brání běžnému pravidelnému režimu (zahrnujícímu např. chodit pravidelně do školy). Uživatel se postupně stává paranoidním.

Amfetamin: (speed, polskej perník, vietnamskej perník)

Ve světě velmi rozšířený stimulant, u nás kvůli monopolu pervitinu dosti vzácný.

Kokain: (*koks, kokeš, kokos, koksík, sníh*)

Kokain, vyráběný synteticky z jihoamerické rostliny koka, má bohatou historii, užíval se hlavně pro zbystření mysli.

Kokain svými účinky v lidském těle připomíná pervitin, jen ne v tak rozblázněné a nekontrolovatelné míře.

Dlouhodobé užívání kokainu způsobuje podezřívavé, paranoidní myšlení, dochází k otupení emocí. Ani tělu nedělá užívání kokainu dobře – organismus začíná chátrat, lidé hubnou, kazí se jim zuby, látka nedělá dobře ani játrům, mozku a dalším orgánům.

Extáze:

Jde o chemickou sloučeninu, která je příbuzná s **amfetaminy**, na rozdíl od nich ale působí svým účinkem více vůči odhození zábran, touze komunikovat s ostatními, přiblížit se. Proto se extázi také říká „**droga lásky**“.

Droga je distribuovaná v barevných tabletkách, většinou s potiskem. Extáze účinkem nastupuje později, absence pocitu žízně a potřeby odpočinout může vyústit v přehřátí organismu, termický kolaps a smrt.

Heroin:

Dlouhodobý uživatel se cítí bez něho ještě hůř než dřív, než po nich sáhl, a tak se musí k užívání den co den vracet a zvyšovat postupně dávky.

Používá se k otupění, uklidnění a utišení různých bolestí.

LSD a houbičky (lysohlávky):

Tyto dvě látky s výrazným halucinogenním účinkem patří mezi silnější kalibr. Po jejich užití se uvolňuje a přetrhává pouto s realitou.

LSD – (trip, papír, acid, mikráč, krystal) – většinou v podobě drobného barevně potištěného papírku, nebo hrudky či krystalu. Mnoho LSD bývají ve směsi další drogy, např. stimulačního charakteru. Nedá se předem zaručit a odhadnout kvalita a čistota materiálu. **LSD účinkuje cca 8 hodin**, nástup účinků začíná až po cca 45 minutách.

Houbičky, lysohlávky – čerstvě nasbírané či sušené plodnice houby

Lysohlávka česká, která roste v podzimních měsících spíše na travnatých lukách a pastvinách. Jí se, kouří se, pijí se výluhy. **Efekt trvá 4-6 hodin, účinky jsou velmi podobné LSD.**

Marihuana:

Ze samičích květenství konopí setého se může stát buď **marihuana**, nebo **hašiš**. Zatímco marihuana je usušeným kvetoucí „palcí“ rostliny, hašiš je pryskyřicí, která toto květenství pokrývá. Obě látky jsou svou účinnou podstatou totožné, obsahují psychoaktivní látku **THC** a ještě další aktivní složky.

Marihuana je nejrozšířenější nelegální drogou v naší zemi.

Rizikovým se jeví určitě to, že se s kouřením začne v nízkém věku, cca mezi 12 až 16 rokem života. Rizikovou populací mohou být také lidi s labilní, citlivou psychikou, kde může i marihuana způsobit výrazné duševní problémy.

Duševní poruchy a poruchy chování vyvolané účinkem psychoaktivních látek rozdělujeme:

Akutní intoxikace - vyvolaná požitím např.: alkoholu, opioidů, kokainu, jiných stimulačních látek včetně kofeinu, halucinogenů, užitím sedativ nebo hypnotik, tabáku, organických rozpouštědel, požitím několika látek dohromady.

Nadužívání drog - znamená buď nadměrné používání drog nebo jejich užívání v nevhodnou dobu (např. v těhotenství, při nemoci).

Nadužívání drog je také takové požití drog, které nepříznivě ovlivní tělesnou i duševní činnost člověka. Pokud je touha jedince po droze vystupňována v chorobnou závislost, jedná se o tzv. **toxikofili** či **toxikománii**.

Drogová závislost - je specifický duševní i tělesný stav, charakterizovaný změnami chování a prožívání a dalšími reakcemi a jevy, které zahrnují i nutkání brát drogu stále nebo pravidelně pro její účinky na psychiku nebo někdy i proto, aby se zabránilo nepříjemným stavům. Navyknutý organismus poruchou totiž reaguje - odvykacími potížemi, abstinenčními příznaky, např.: úzkostmi, strachem, zvýšeným pocením, třesem, zíváním, nespavostí, podrážděností apod.

Děti a mládež:

U dospívající mládeže, která chce být aktivní, v popředí dění, nějakým způsobem vyniknout, se může projevit např. **závislost na psychostimulačních drogách**.

Tyto drogy přechodně zvyšují činorodost, podnikavost, snadnost v navazování kontaktů a zahánějí spánek. Proto jsou oblíbeny zejména u části studující mládeže.

Dodávají člověku energii, zbavují jej únavy, nespělosti, zábran v komunikaci. Patří sem například káva nebo čaj, silnější kávu ale představuje například pervitin, amfetamin nebo kokain.

Mezi nealkoholové závislosti patří **sniffing** - čichání a **inhalace** těkavých látek, organických rozpouštědel, např. acetonu, éteru, chloroformu, toluenu, čikuli. U „čičačů“ dochází k trvalým změnám mozku.

Velmi nebezpečný je také **neomorfinismus**, požívání opiátů a **kanabismus** (požívání hašiše, resp. marihuany).

U hašiše a marihuany jde o **narkotika** (omamné látky).

Mají např. halucinogenní účinky.

Často se drogy třídí na měkké a tvrdé:

Měkké drogy jsou charakterizovány jako drogy s akceptovatelným rizikem nebezpečnosti užívání pro uživatele (např. káva, tabákové výrobky, alkohol).

Tvrdé drogy jsou drogy s neakceptovatelným účinkem nebezpečnosti užívání pro uživatele (např. kokain, pervitin, heroin, LSD).

Podobné je třídění na drogy **legální a nelegální**.

Vznik závislosti:

K vývoji psychické a somatické závislosti na droze je nutná přítomnost nebo dostupnost drogy.

Pro vznik drogové závislosti hraje velkou roli také osobnost člověka, jeho zralost.

Nelze rovněž podceňovat ani vliv tzv. **startovacích drog**.

Jsou to rizikové látky (např. alkohol, marihuana) o nichž se předpokládá, že často iniciují a usnadňují přechod k ještě rizikovějším drogám, jež způsobují jak psychosociální, tak i fyzickou závislost se všemi negativními zdravotními důsledky.

Svou roli hraje nedostatečná nebo příliš úzkostlivá **péče rodiny**. Drogová závislost je totiž často podmíněna rodinným či pracovním prostředím.

Častým vyvolávajícím podnětem je např. **nežádoucí vzor** či příklad přátel, uznávaných vůdců part, atd.

Svoji roli hraje také **zvědavost** a pak snaha rychle dosahovat příjemných pocitů, zážitků a zbavovat se pocitů a zážitků nepříjemných.

Prevence u dětí a mládeže:

Dětem a mládeži je nutno vhodnou formou vysvětlovat nebezpečnost a škodlivost používání návykových látek a drogové závislosti, které nejenom způsobují vážné tělesné a duševní poruchy, ale postupně i vážné škody na zdraví.

Vhodné je získávat děti a mládež pro sociálně žádoucí a hodnotnou zájmovou činnost (koníčky a kroužky), pro tělovýchovnou a sportovní činnost. A je třeba zkvalitňovat kontrolu volného času dětí a mládeže a jejich hospodaření s finančními prostředky (kapesným) nejenom školou, ale i rodinou (zákonnými zástupci).

Příznaky užívání návykových látek:

Za **jisté příznaky** se považují známky opilosti, záchvaty smíchu a pláče, stavy bezvědomí, znatelné vpichy po injekční stříkačce na těle, nálezy injekčních stříkaček a obalů od drog či přímo drog u dětí a mladistvých.

Za **nejisté příznaky** se považuje únava, vyčerpanost, nevolnost až zvracení, lesklé či zarudlé oči, nošení brýlí s barevnými skly, atd. Patří sem také náhlá změna chování (podrážděnost, pokles zájmů, nápadnost v oblékání, účesu a zevnějšku, stavy nápadného neklidu, poruchy pozornosti apod.).

Zejména ve spojení se zhoršováním prospěchu ve škole může signalizovat drogovou závislost.

Při zjištění drogové závislosti je žádoucí informovat zákonné zástupce a pedagogy a navázat kontakt s pracovníkem střediska pro drogové závislosti.

Další opatření zajišťujeme až podle doporučení odborníka specializovaného na drogové závislosti.

Alkoholismus:

K nejrozšířenějším formám drogové závislosti patří **alkoholismus**.

Pití alkoholu se bohužel stalo charakteristickým znakem společenského života. Hodně dětí a mladých lidí se učí pít alkohol v rodinném kruhu.

Hlavním faktorem užívání alkoholu dětmi a mládeží je slabá informovanost o škodlivých účincích alkoholu na lidský organismus. A také nedostatečný čas věnovaný dětem v domácí péči (mnoho volného nevyužitého času).

Dospělí a děti, mládež se uchylují k alkoholu z různých příčin (chuť, pocit dospělosti, nabuzení jedince, atd.) Podle toho, co lidé od alkoholu chtějí, rozeznáváme abstinenty, konzumenty, pijáky a alkoholiky.

Alkoholik chce v pití nalézt uvolnění napětí, otupění, euforii, hledá v pití způsob, jak se přeladit, setřást tíhu náročnějších úkolů a osobních problémů, přenést se přes ně, uniknout jim.

Mnoho alkoholiků umírá pro poškození organismu alkoholem předčasně.

Alkohol nemůže pomoci při překonávání překážek a obtíží, má naopak účinky velmi záporné.

Léčba:

1. **Odvykací stav** - po odnětí alkoholu, tabáku, opioidů, kokainu, halucinogenů, sedativ nebo hypnotik, organických rozpouštědel má některé společné a některé specifické příznaky.

Odvykací stav po **odnětí alkoholu** má např. tyto projevy:

- třes jazyka, očních víček nebo napřažených rukou
- pocení
- dávení nebo zvracení
- tachykardie nebo hypertenze
- psychomotorický neklid
- bolesti hlavy, nespavost, malátnost nebo slabost
- přechodné zrakové, hmatové nebo sluchové halucinace nebo iluze

2. **Vlastní léčení** - provádí se pomocí psychoterapie a pomocí medikamentů.

Hlavní metodou léčby je **psychoterapie**. Ta je buď individuální nebo skupinová, za stavu bdělého i v hypnóze. Při psychoterapii se vyvolávají u nemocného takové duševní procesy a stavy, které příznivě působí na průběh jeho choroby směrem k uzdravení a zmírňují duševní napětí pacientů.

Psychoterapeuti se snaží změnit, přebudovat osobnost alkoholika.

Různé léčebné metody se kombinují. Psychoterapeut pomáhá pacientovi pochopit, co vše hrálo úlohu při rozvoji závislosti a nutí ho, aby se skutečnosti podíval přímo do očí. Dává postiženému rady (přímé i nepřímé), jak lze jeho osobní problémy do budoucna se zdarem řešit nebo alespoň zmírňovat. Pomáhá mu najít správnou cestu, kterou sám dosud marně hledal nebo z ní sešel a tápal.

Léčení medikamenty nebývá vždy příliš povzbudivé. Zavádí se pokud selže spolupráce s psychoterapeutem.

Léčba chronických případů a léčba alkoholiků, kteří jsou závislí i na jiných drogách a léčba alkoholiků, u nichž je alkoholismu provázen poruchami osobnosti nebo duševní chorobou, má většinou slabý efekt.

Kouření (nikotinismus):

Součástí společenského života dospělých a často i mladých lidí se stala také závislost na konzumaci tabáku: **nikotinismus**, kouření, šňupání tabáku a jeho žvýkání (bagování).

Na šíření nikotinismu se podílí ve velké míře vliv party, skupiny vrstevníků a nesprávný příklad a vzor dospělých.

Nikotin je olejovitá látka rozpustná ve vodě. Jde o velmi prudký jed, přičemž smrtelná dávka 50 mg je obsažena v jedné cigaretě. Kouřením cigarety se však vstřebává jen 1 - 2 mg. Nikotin se hromadí na konci nedopalku. Při šlukování se vstřebává až osmkrát více. Kuřáctví odpovídá za 90% úmrtí na rakovinu plic, za 75 % úmrtí na chronický zánět průdušek a za 25 % úmrtí na ischemickou chorobu srdeční.

Děti a mládež často zkoušejí kouřit ze zvědavosti. Také pocit důležitosti hraje svoji roli, pocit dospělosti. V pubertě přistupuje ke snaze poznat, jak tato látka chutná.

Návyk:

Návykoví kuřáci jsou na droze závislí, zapalují si brzy poté, co vykouřili předchozí cigaretu. Vytvoří se u nich závislost na nikotinu, a to jak psychická, tak fyzická.

Léčba:

Odvykací stav po odnětí tabáku je např. silná touha po tabáku nebo jiných výrobcích obsahujících nikotin, malátnost nebo slabost, úzkost, špatná nálada, podrážděnost nebo neklid, nespavost, zvýšená chuť k jídlu, silný dráždivý kašel, vředy v ústní dutině, poruchy soustředění pozornosti.

Nebezpečnost kouření:

Nebezpečnou nemocí chronických kuřáků je **ischemická choroba srdeční**, včetně infarktu myokardu, mozkového infarktu, sklon k větší krevní srážlivosti a trombózám (uzávěrům cév). Dále se jedná o chronické poškození psychiky a nervové soustavy (poruchy paměti, koncentrace pozornosti, bolesti hlavy) a vyšší riziko vředové choroby. U silných kuřáků je několikrát častější výskyt rakoviny dutiny ústní a hltanu než u nekuřáků a abstinentů.

Dětem a mládeži i dospělým je nutno zdůrazňovat, že při kouření jde o **otravu** (hlavně nervového systému). Je třeba usilovat o to, aby si děti a mládež předsevzaly, že budou nekuřáky.

Děti se nejčastěji pokoušejí kouřit mezi 9. a 12. rokem.

Nikotinismus je zvlášť nebezpečný u dívek a mladých žen. A to jak pro ženy samotné, tak pro jejich eventuální potomstvo. Žena je totiž na škodliviny cigaretového kouře citlivější než muž.

To platí i pro tzv. **pasivní kouření**, kdy člověk sám nekouří, ale pobývá mezi aktivními kuřáky. Žena je při kouření vystavena také rychlejšímu stárnutí a rychlejší ateroskleróze cév. Novorozené děti kuřáček mívají nižší hmotnost a bývají častěji i jinak nezralé. Objevuje se i vyšší výskyt vrozených vad těchto jedinců i časté poškození nervové soustavy.

Existuje nebezpečí onemocnění chorobami dýchacích cest u dětí, které je přímo úměrné tomu, kolik cigaret jeho rodiče vykouří. Jde opět o neblahé důsledky pasivního kouření. Je-li nekuřák vystaven cigaretovému kouři po dobu 60 minut, jako by aktivně vykouřil 2 až 3 cigarety.

Prevence:

Základní zásadou výchovného působení školy v prevenci kouření je seznamovat žáky od prvního ročníku o nevhodnosti a škodlivosti kouření. Jde vlastně o **prevenci kouření**.

V **mladším školním věku** může zhoršená adaptace na nový životní rytmus a styl života dítěte ve škole znamenat, že se projeví nebo zhorší zvýšené duševní napětí (a jiné potíže, které povedou k pozdější závislosti dítěte na kouření či alkoholismu a dalších drogách).

Dětem jsou v mladším věku pedagogové a rodiče významnými autoritami a vzory. Proto vzor učitele - nekuřáka a jeho vhodně aplikovaná protikuřácká výchova mají velkou naději na efektivnost.

Ve **starším školním věku** by již měly být vybudovány základní záporné postoje ke kouření, které je žádoucí posilovat dalšími novými informacemi.

Důležité je rovněž omezování nabídky kuřiva, snižování kvantity škodlivin v nich, zmnožení zákazu kouření, chránících především nekuřáky před tzv. pasivním kouřením.

Doporučuje se nejenom před kouřením varovat, ale ukazovat i výhody nekouření.

Další pedagogickou zásadou je zařazování výchovy k nekuřáctví a k nezávislosti na drogách všeho druhu do výuky všech školních předmětů (mezipředmětové vztahy).

Zvláštní pozornost je třeba věnovat závislosti dětí a mládeže na různých závadových partách a sektách.

Při **poznávání a diagnostikování** závislostí se vedle anamnézy, pozorování a rozhovoru používají také dotazníky,

Dotazník slouží pro krátké a efektivní posouzení aktuálních problémů spojených s užíváním drog

Dotazník lze administrovat individuálně nebo ve skupině.

Oblasti zaměření:

- užívání návykových látek
- chování
- zdravotní stav
- duševní zdrav
- sociální zdatnost
- rodinný systém
- škola
- práce
- vztahy s vrstevníky
- volný čas a zájmová činnost

Zdroj:

Prof. PhDr. Rudolf Kohoutek, CSc.

Nešpor, K. & Csémy, L. (1996). Léčba a prevence závislostí. Praha: Psychiatrické centrum Praha.

Tarter, R. E. (1990). Evaluation and treatment of adolescent substance abuse: A decision tree method. American Journal of Drug and Alcohol Abuse, 16 (1&2): 1 – 46

NávykovéLátky.cz -informační portál o drogách a návykových látkách

<http://www.domacinasili.cz/domaci-nasili/>

Vypracovala dne: 1.9.2018

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Upravila dne: 1.9.2019

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Program prevence domácího násilí na dětech a mládeži:

Definice a vymezení pojmů:

Domácí násilí je fyzické, psychické nebo sexuální násilí mezi blízkými osobami, ke kterému dochází opakovaně v jejich soukromí a tím skrytě mimo kontrolu veřejnosti. Intenzita násilných incidentů se stupňuje a vede ke ztrátě schopností včas tyto incidenty zastavit a efektivně vyřešit narušený vztah.

Domácí násilí se objevuje mezi lidmi všech úrovní sociálního postavení, nezávisle na vzdělání, ekonomické situaci, rase či příslušnosti k etnickým skupinám apod.

Pachatel domácího násilí má „dvojí tvář“. Násilně se chová často pouze doma, vůči svému okolí se může jevit zcela jinak.

Domácí násilí má přitom vždy svou historii. Často začíná velmi nenápadně (psychickým znevažováním, kontrolou, izolací, ponižováním), takže si jeho prvních příznaků oběť často ani nevšimne. Pokud se ovšem domácí násilí hned v počátcích nezastaví, má stupňující se tendenci – opakuje se a nabývá na intenzitě.

K domácímu násilí navíc nedochází neustále – střídají se období násilí a relativního klidu. V násilném vztahu se totiž projevují tři faktory: láska, naděje (že se všaklepší, že se partner změní apod.) a strach. Cyklus domácího násilí, v němž se střídá období „líbánek“, vzrůstající tenze, konfliktu a „usmírování“, se tak stále opakuje – navíc se stupňující tendencí.

Znaky domácího násilí:

1. **Opakování a dlouhodobost** – z jednoho útoku jakéhokoliv charakteru ještě nelze určit, zda jde o domácí násilí. Může to však být jeho začátek.
2. **Eskalace** – od urážek se stupňuje k psychickému snižování lidské důstojnosti až k fyzickým útokům a závažným trestným činům ohrožujícím zdraví a život.
3. Jasně a nepochybnitelné **rozdělení rolí** osoby ohrožené a osoby násilné – domácí násilí nejsou vzájemná napadání, hádky, rvačky, spory, kde se role osoby násilné a osoby ohrožené střídají.
4. **Neveřejnost** – probíhá zpravidla za zavřenými dveřmi bytu či domu, stranou společenské kontroly.

Projevy domácího násilí:

- **psychické násilí**
 - zastařování – zlé pohledy, výhružná gesta, předvádění zbraní, ničení věcí, ubližování jiným v přítomnosti ohrožené osoby
 - zvýšená kontrola všeho, co ohrožená osoba dělá – kam jde, s kým mluví, co říká, kdy se vrátí, omezování samostatnosti a rozhodování o sobě
 - kritizování a ponižování – nadávky, zesměšňování, snižování schopností, zpochybňování duševního zdraví, zlehčování obav, přehlížení přání a potřeb
 - vyhrožování a vydírání – nucení k poslušnosti, vyhrožování bitím, přerušování kontaktů, sebevraždou, vydírání přes děti, vnoučata, vyvolávání pocitů viny
 - fyziké násilí – facky, rány pěstí, kopání, tlučení hlavou (např. o stěnu, topení), rdoušení, tahání za vlasy, bití nějakým předmětem apod.
- **sociální násilí** – izolace od příbuzných a přátel – zákaz přijímat návštěvy, svým chováním odrazovat návštěvníka od dalších návštěv, zákaz telefonovat, dívat se na TV, doprovázení např. k lékaři, na úřady
- **ekonomické zneužívání** – zamezení přístupu k financím (i vlastním), vydírání, vynucování přepsání bytu, nemovitosti
- **sexuální násilí** - znásilnění, donucení k sexu či sexuálním praktikám, které odmítáte, ať již násilím, nebo výhružkami
- **kombinace**

U dětí, které jsou svědky či oběťmi domácího násilí, mohou vznikat různé vývojové poruchy, šokové reakce a snahy o únik z této situace, které mohou vést až k sebevraždným myšlenkám či dokonce pokusům.

Je důležité si uvědomit, že pro dítě je velmi obtížné se v nastalé situaci vyznat a zorientovat. Nerozumí tomu, co se doma děje, cítí bezradnost a opuštěnost. Stejně jako dospělý má potřebu přebírat odpovědnost či vinu za vzniklou situaci na sebe a snaží se hledat řešení.

Obrana dětí před domácím násilím:

- vyhledat ve svém okolí důvěryhodného člověka (jednoho z rodičů, učitele, kamaráda, výchovného poradce, psychologa, atd.
- obrátit se na linku důvěry – bezplatná Linka bezpečí, DONA linka nebo na krizová centra
- obrátit se na lékaře
- při zranění je důležité zavolat Policii ČR a vyhledat lékařské ošetření, o kterém lékař sepíše podrobnou zprávu.

Ochrana dětí a mládeže:

* **OSPOD** - Sociální pracovníce a pracovníci oddělení či Odboru sociálně – právní ochrany na městských či obecních úřadech.

Sociální pracovníci mají povinnost hájit práva dětí a mládeže, které jsou oběťmi týrání (psychického i fyzického) a zneužívání. Pracují s dětmi, které jsou svědky domácího násilí, dětmi z problémových nebo dysfunkčních rodin.

Sociální pracovníci jsou ustanovováni nezávislými opatrovníky dětí u soudu v případě rozvodu rodičů.

Pokud je to nutné, zasahují v jakoukoli hodinu. Je možné se s nimi spojit prostřednictvím operačního důstojníka Policie ČR, který má kontakt na pohotovostní telefon pracovníků OSPOD.

Kontakty na sociální pracovníky mají i některé linky důvěry.

V akutních případech může sociální pracovník se souhlasem soudu (tzv. předběžné opatření) umístit dítě do bezpečného prostředí krizového centra, dětského azylového domu, dětského nebo diagnostického domova nebo ke známým či příbuzným dítěte. V kontaktu s dítětem a s osobou, která o něj pečuje, zůstávají sociální pracovníci i nadále.

Policie ČR zasahuje při akutním ohrožení dítěte nebo při podezření či přímo spáchání trestného činu. Následně kontaktuje sociální pracovníky.

Povinnost oznámit trestný čin: Jestliže se dospělý člověk dozví o týrání dítěte, má povinnost tuto skutečnost oznámit. Může tak učinit na Policii ČR, státním zastupitelství, soudu nebo Odboru sociálně-právní ochrany dítěte.

Bezpečí:

- V dětských krizových centrech
- V azylových domech pro děti

Tato zařízení poskytují nejen azyl, ale i péči psychologa nebo psychiatra. Většinou vyžadují souhlas zákonného zástupce dítěte nebo sociálních pracovníků OSPOD (jejich rozhodnutí potvrzuje soud vydáním předběžného opatření).

Pro bezpečí v bytě nebo domě platí stejná pravidla jako u dospělé osoby – pokud možno dostat se z dosahu násilné osoby. V případě ohrožení je důležité mít volnou ústupovou cestu. Jestliže není možný útěk, je nutná alespoň bariéra mezi násilnou osobou a ohroženým dítětem.

Pokud hrozí vážné nebezpečí, je nutné vždy zavolat Policii ČR (tísňové volání – 158).

Dítě jako svědek domácího násilí:

Odpovědnost za řešení domácího násilí nese dospělý. Není v silách dítěte, aby vyřešilo problém za dospělého. Může ho však podpořit, domluvit si bezpečnostní plán – co dělat v případě opakování domácího násilí. Může upozornit na existující možnosti. Rozhodnutí je na dospělé ohrožené osobě.

Ani oběť, ani svědci domácího násilí nejsou vinni. Na vině je vždy ten, kdo se domácího násilí dopouští.

Co může dítě dělat?

- Pokud je to přiměřené věku dítěte, může být prvním krokem z tíživé situace pokus otevřeně si s ohroženou osobou (nejčastěji jedním z rodičů) promluvit. Sdělit své pocity a přání
- Je užitečné nabídnout kontakt na odborníky. Mají s řešením takových problémů mnohaleté zkušenosti a poskytnou potřebné informace. Je možné obrátit se na linky důvěry pro děti – pomohou ujasnit, co je potřeba a zodpoví všechny otázky. Volat lze anonymně, na některé linky i bezplatně.
- Je také možné hledat oporu ve svém okolí – požádat o pomoc důvěryhodného dospělého. Sdělit mu své trápení a přání. Může to být příbuzný, známý, soused, někdo, kdo je na straně ohrožené osoby a jehož radu přijme.
- V případech, kdy je někdo z blízkých v ohrožení, je zahnaný do kouta, nemá kam utéct, nemůže se hýbat a podobně, je možné zavolat na linku 158 a přivolat Policii ČR. Ta může na základě prověření situace rozhodnout o vykázaní násilné osoby ze společného bydliště na dobu 10 dnů a zajistit tak ochranu osob ohrožených přímo na místě. Policie následně předá informaci o vykázaní příslušnému Intervenčnímu centru, které do 48 hodin po policejním zákroku kontaktuje osoby ohrožené a nabídne jim pomoc a podporu.
- Policie ČR informuje o zásahu v rodině sociální pracovnice Odboru sociálně-právní ochrany dětí, které nabídnou podporu, informace v oblasti péče o děti, možnosti náhradního ubytování, kontakty na další odborníky. Kdyby byla situace pro dítě nebezpečná, sociální pracovnice ho může umístit v bezpečí - u příbuzných, známých, v azylových domech a krizových centrech.

V případě nouze je možné požádat o pomoc sousedy, náhodné chodce, kohokoliv.

Vypracovala dne: 1.9.2018

Upravila dne: 1.9.2019

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Program prevence hazardní hráčství:

Definice a vymezení pojmů:

Jako **hazardní hraní** či **hráčství** lze označit jakékoliv jednání, které vyžaduje nevratné investice (peníze nebo jinou hodnotu) s vidinou zisku založeného na náhodě nebo nejistém výsledku. Součástí tohoto chování je představa rychlého získání peněz nebo jiných hmotných výher a nastavení pravidel hazardních her tak, že jsou z dlouhodobého hlediska nevýhodné pro sázející a vytvářejí bludný kruh. Ti, kteří hrají, získávají patologickou závislost na hře. S tím přichází a rostou finanční problémy, které se hráči snaží vyřešit další účastí na hře. To s sebou přináší širokou škálu dalších rizik.

Co vše může spadat pod hazardní hraní, definuje například Výroční zpráva o hazardním hraní v České republice v roce 2015 (Mravčík et al., 2016). Patří sem: peněžité nebo věcné loterie (losy), tomboly, číselné loterie a okamžité loterie, bingo, kurzové, dostihové a jiné sportovní sázky, sázkové hry v kasinu (ruleta, blackjack apod.), výherní hrací přístroje, sázkové hry provozované prostřednictvím centrálního a lokálního loterijního systému, karetní hry a sázkové hry na internetu.

Poměrně novým a častým jevem u mladých lidí je **on-line hazardní hra**. Jedná se o službu spojenou s peněžitým vkladem do hazardní hry, loterie nebo sázky, která je poskytována na dálku, elektronickou cestou a na individuální žádost příjemce služeb (Evropská komise, 2011). Jde tedy o hraní prostřednictvím internetu pomocí počítače, tabletu, mobilního telefonu či digitální televize. On-line hraní je nebezpečné zejména proto, že může být provozováno dlouhou dobu velmi skrytě, je takřka všude dostupné, manipuluje se pouze s virtuálními penězi. Dalším rizikem je pouze formální kontrola minimálního věku 18 let (například kliknutí na prohlášení typu: „Ano, je mi více než 18 let“).

Znaky a projevy hazardního hráčství:

Do jisté míry můžeme vycházet z příznaků popsaných v teoriích vývoje závislostí obecně, podle kterých se příznaky mohou projevovat na všech rovinách bio-psycho-sociálního modelu.

Jde konkrétně například o následující příznaky:

chlubení se hrou a výhrami, používání hráčského slangu, lhaní, utrácení peněz, záškoláctví, změny nálad, výbušnost, popudlivost, stranění se kolektivu, samotářství, uzavřenost, nízká sebedůvěra, myšlenky na hru, ztráta zájmu o koníčky, problémy doma i ve vztazích a v kolektivu, zhoršení prospěchu, krádeže doma a ve škole, psychosomatické projevy, deprese, úzkost, suicidiální myšlenky a tendence, užívání návykových látek, závislost na hraní počítačových her a na internetu, raná zkušenost s hazardní hrou, potíže s adaptací a pravidly, dluhy, finanční problémy, trestná činnost atd.

Doporučené postupy pro ochranu dítěte:

- * Identifikovat problém, citlivě na něho reagovat. Nebagatelizovat ho.
- * Zmapovat situaci ve třídě - prevalence, názory, informace o problematice.
- * Tvorba nástěnky nebo předání informací o rizicích, hráčských bludech, kontaktech na odbornou pomoc.
- * Zpracovat tematiku hráčství do tzv. minimálního preventivního programu školy.
- * Adekvátnost programu a intervencí ve vztahu k věku, potřebám a mentálním schopnostem dítěte.
- * Zaměření na změnu postojů a chování.
- * Živé interaktivní učení, podpora zájmu a zvědavosti vhodnými zábavnými metodami.
- * Využívání směrodatných vzorů, pokud možno z blízkého okolí.
- * Zaměření se na témata, jako je způsob trávení volného času žáků a hospodaření s financemi.

V mnoha ohledech je úspěšný preventivní přístup k hazardnímu hraní podobný přístupu k návykovým látkám.

Řešení problémů:

V případě podezření, že se nezletilý žák věnuje hazardnímu hraní, by měl učitel (či lépe třídní učitel) v první řadě informovat rodiče žáka při osobním setkání. Podporu v této situaci mohou poskytnout pracovníci školního poradenského pracoviště (školní metodik prevence, výchovný poradce či školní psycholog).

Pokud rodiče odmítají spolupracovat s pracovníkem školy, je škola oprávněna vyrozumět obecní úřad, tedy sociálního pracovníka z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě vážného či odůvodněného podezření zákon dokonce určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost OSPOD.

V případě nutnosti návazné intervence pro žáka či třídní kolektiv je možné se obrátit na oblastního metodika prevence z pedagogicko-psychologické poradny, který může poskytnout metodickou pomoc či školu případně osobně navštívit.

Pokud má učitel důvodné podezření, že byl v souvislosti s hazardním hraním spáchán trestný čin (krádež, podvod, ublížení na zdraví atp.), měl by o této situaci informovat ředitele školy a v koordinaci s výchovným poradcem, psychologem školy, metodikem prevence, třídním učitelem společně problém řešit se zákonnými zástupci dítěte, OSPOD a dalšími institucemi k tomu vhodnými.

Ochrana dětí a mládeže: (prevence)

- * Školská poradenská zařízení (pedagogicko-psychologické poradny), střediska výchovné péče - metodická podpora, diagnostika, intervence...
- * Nestátní neziskové organizace zaměřené na problematiku adiktologických služeb a primární prevence - preventivní programy, poradenství, intervence, nízkoprahové kluby pro děti a mládež, vzdělávání...
- * Zdravotnická zařízení (ordinace klinických psychologů, adiktologické poradny, psychiatrické AT ambulance, psychiatrické nemocnice, atd.) – poradenství, diagnostika, léčba...
- * Protidrogoví koordinátoři, krajsí školští koordinátoři prevence, koordinátoři prevence kriminality, atd. - koordinace, financování programů, vzdělávání...

Vypracovala dne: 1.9.2019

Mgr. Petra Kadlecová, metodik prevence patologických jevů

Kontakty:

Linka bezpečí - 116 111 Email: pomoc@linkabezpeci.cz ,Web: <http://www.linkabezpeci.cz>

Linka důvěry Dětského krizového centra - 241 484 149, Email: problem@дитеkrize.cz

Web: <http://www.dkc.cz>

Bílý kruh bezpečí

Linka pomoci obětem kriminality a domácího násilí

Nonstop / bezplatně: **116 006**, web: www.bkb.cz

Poradny: Brno, České Budějovice, Jihlava, Olomouc, Ostrava, Pardubice, Plzeň, Praha

Dona linka

Celostátní linka krizové pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím

Nonstop: **251 51 13 13**

Web: www.donalinka.cz

Linka důvěry České Budějovice, o.p.s. - 387 313 030

Poradenská linka pro pedagogy - Zaměření: primárně pro pedagogické pracovníky v rámci celé ČR (výlučně při řešení problémových výchovných situací týkajících se školního prostředí), **telefon: 841 220 220 nebo 777 711 439**

Dětská psychiatrická nemocnice Opařany - tel: +420 381 204 211, www:

<http://www.dpnoparany.cz>

Psychiatrická léčebna Červený Dvůr – tel.: 380 739 131

Středisko výchovné péče České Budějovice - **ambulance - 386 355 888 a mobilní telefon: 607 016 598**

Pedagogicko – psychologická poradna ČB – tel: **387 927 11**, email: poradna.info@pppcb.cz

Krajská hygienická stanice ČB – tel: **387 712 111 nebo tel: 387 712 320 (MUDr. Bendíková)**